

НОВА ЗОРЯ

20
4. WARSZAWA
Biblioteka Narodowa
Minist. Oświaty

ЧАСОПИС ДЛЯ ПОШИРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ХРИСТІАНСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Виходить два рази тижнево: в четвер на 4 ст., під неділю на 8 ст. АДРЕСА: Нова Зоря Львів, ул. Кльонівича ч. 8. П. пов. — Телефон 4—48. Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном 1/4-річно 1 амер. доляр. — Ціна числа 25 сот. — Конто П. Щ.: Краків 405.867.

К в е с т і о н а р

Просимо Вас відповісти в листі на отсі питання:

1. Я довго читаєте нашу газету?
2. Що Вам в нашій газеті не подобається, а що подобається? — (Написати котрі статті, або хоч про що вони писали).
3. Що Вам найбільше долягає і що Вам цікаво було знати, то є, що Ви хотілиби, щоб газета пояснювала?
4. Які ще газети читаєте і де? (В дома, у знайомих, чи в читальні?)
5. Котрі газети передплатуєте?
6. Котра газета найліпше Вам подобається і чому?
7. Котрі газети приходять до Вашої місцевости та в якій кількості?

Котру газету найбільше у Вашій місцевости читають і чому?

Як не можете, або не хочете відповісти на котре з тих питань, то просимо його опустити, а відповісти на інші. Відповідь у листі просимо прислати на отсю адресу:

„НОВА ЗОРЯ“,
Lwów, Кльонівича 8, П. п.

Пригадка: Дорогі Брати та Сестри! Не забувайте, що в культурних народів всякі квестіонарі находять відповідь, бо не відповісти на письмо таксамо нечемно, як не відповісти на добре слово поздоровлення.

Редакція „Новой Зорі“.

Замах на президента Америки

Гувер під сильною сторожею.

Агенція Райтера доносить, що в Буенос Айрес, в полудн. Америці, куди має приїхати новий президент півн. Америки Гувер, поліція викрила

приготований на нього замах, як пімсту за страчення Сакка й Ванзетті та за інтервенцію в Нікарагві. Поїзд Гувера мав бути висаджений у воздух. Гувера взяли під сильну охорону поліції.

Нужда в наймогутнійшій державі

До якої нужди доходить безробітне населення в такій могутній державі як Англія, свідчить отсей лист, оповіщений лондонською пресою:

„Я від двох літ без роботи. Щоб забезпечити удержання моїй родині, готов я пожертвувати себе на всякі досвіди. Я згодивсяб на зашіплення мені бактерій рака, тифу або малярій, та на

всякі хірургічні досвіди. Не хотівби я тільки осліпнути. Поза тим можуть зі мною робити, що хочуть, коли тільки міністерство здоровля забезпечить моїй жінці й дітям пенсію на випадок моєї смерти. Від двох літ не їв я ні мяса, ні солонини, ні риби. Навіть сир і консерви недоступні для мене річи“.

Урожай зменшився на 70—80 проц.

„Берлінер Тагеблят“ приніс зміст понурої промови Рикова, котру він виголосив на зборах комуністів у Ленінграді. Риков сказав, що хоч засівна площа в СССР. вже тільки (!) на десяту часть меньша ніж була в 1913 р. то

урожай на великих просторах а саме на Приволжі та під Кавказом зменшився на 70—80%. Сегорічний урожай в цілім СССР. що до пшениці й жита меньший на 212 мільонів пудів, ніж був в 1927 р.

Латинська азбука в Туреччині

Дня 1. грудня всі турецькі газети вийшли набрані латинськими буквами, а від 1. січня 1929 р. переходить на латинку також вся переписка урядових

установ. Під загрозою великих кар заборонено печатати арабськими знаками не тільки газети, книги, брошури, відозви і т. д., але навіть приватні візитівки.

В Америці були Фенікійці

Учений Кальвао 12-тий раз вибрався в непроходимі джунглі допливів Амазонки, щоб розслідути околицю т. зв. „Мертвого Міста“, котру з забобного страху обминають Індіане. Вкінці удалося йому дібратися туди лі-

таким. Там побачив він дійсно руїни старинного міста й відкрив на них надписи у фенікійській мові. На тій основі вносить, що основателями того міста в Бразилії були старинні Фенікійці. Експедиція учених буде побільшена.

Чи здійснилися предсказання на 1928 р.

Сей рік кінчиться — й цікаво тепер пригадати собі численні предсказання, які появилися про нього з його початком. Більшість їх, розуміється, не справдилася, але деякі здійснилися. І так здійснилися предсказання французького астролога Анду про великі землетруси в Полудневій Америці. Було їх там в 1928 р. аж девять. Подібно здійснилися пред-

сказання Німкіні п. Йордан про великі елементарні нещастя. Річ ясна, що ті здійснені предсказання були дуже загальні й обіймали такі простори, що не диво, коли „здійснилися“. Зате без порівняння більше нездійснених предсказань, пр. про певний упадок большевиків у сім році, про тяжку хворобу Гінденбурга і т. и.

„СВЯЩЕНИКИ З ДІЛА“ стоять на роздоріжжі

(Стаття з кругів Духовенства.)

Зміст: Депо про психологію „святих“ з Діла. — Чи Москалі змінили що в уніятських церквах? — Де і коли наступило здійснення польського ідеалу в часів Тарговиці? — Як наші націоналісти домагаються спольонізування української психіки... — Грандіозні претенсії святих з „Діла“ до Холмщаків. — Українці й Китайці. — Чому царське православ'я не встигло повернути ніяких Китайців? — Чи блекіт також квітка? — Що священники з „Діла“ радять робити перед приуспевающим тріумфом православ'я? — Люде з душевного роздоріжжя.

В „Ділі“ (ч. 262) під заголовком „Унія в холмським стилі“ поміщено допис на спокійну, умотивовану відповідь в „Н. Зорі“, дану панам Чайковському й Островському на їх неправдиві напади на Унію...

Ту нову статтю в „Ділі“ підписав „о. Стефанович в порозумінні зі священниками“. Тому, що автори у своїй дописі стало дозволили собі згрідливо прозвати нас „доморослими латинізаторами“, тож не погніваються на нас, якщо і ми коротким почерком спинимося над типічністю такого писання.

О. Стефанович — це сеніор між львівським духовенством, емерит. учитель гр. кат. релігії. Він являється в данім разі, як свідчить підпис під обговорюваною статтею, тільки одним з її співавторів, котрі своїм світоглядом представляють знаний у нас здавен-давня „тип святих“.

На це останнє звертаємо увагу читачів „Н. Зорі“, які може не всі дотепер з тим у нас типом познайомилися, а якого характеристику маємо якраз у дописі о. Ст. Маркантною цією людяю цього типу є передовсім те, що в їх писаннях звичайно тяжко визнатися, о що їм властиво ходить — ізза розтяглої балаканини про всячину, яка вибігає поза поставлену тему, із-за частих „скоків поза пліт“, та задля браку ясности і дистинкції в стилі. Такі плоди духа густо попереплітані фразеологією, яка місцями служить за параван для заслонення повного браку думки. Бо щож можуть мати спільного з поважною дискусією такі стилеві квітки: „От доспівалися новозоряне до найвищої нотки“; — „Доборолась Україна до самого краю, самі її діти лізуть в сіти“... або вибігання аж до Істрії й італіо-греків і т. п...?

Не в докір підчеркуємо се і навіть без здивування: бо хто 40 літ читав у „Ділі“ постійно такі стереотипні додатки як: „Sapienti sat“, „Mądrzej głowie dość dwie słowie“, „Без коментарів“ і т. д. — той мусить по десятках літ такої лектури сам попасти в подібну конклюдивну „творчість“ й опираючись на своїх баламутних думках, робити подібні „висновки“.

У попередній статті („Нова Зоря“ ч. 87,88) виказали ми, що Унія ніколи не вела ні польської ні латинізаторської місії.

Ми вказали на це, що аж до останнього злікіднування Унії на Холмщині в наших церквах всі церковні богослуження, св. Тайни, всі священнослуження відбувалися в нашій літургічній мові і після наших церковних тиликів і требників. Лиш по деяких, переважно міських церквах вірні заводили собі по взірцям сусідів деякі дрібні і приватного характеру молення. А діялося це щойно в останні часи Унії і то з рацій у холмській мартинології дуже оправданих, хоч не успішних.

Що холмські церкви не були ніякими костілами ані внутрішнім життям ані зверхню формою, свідчить обряд „переконсекровування“ уніяцьких церков на православні. В тім обряді ходило лиш о „викроплення уніяцького духа“. Іменно батюшка робив з „наверненими“ на св. благочестіє“ потрібний „хрестний ход“ докрутки церкви, окроплював її освяченою перед тим водою (уніяцьку вилivano), а з церкви не викидувано і не змінювано крім антимінса ніякої обстановки і установи. Навіть якийсь час відправлено богослуження з уніяцьких книг! І якже можна говорити про „латинізування“ унії?

Річ зовсім ясна, що крик про миме латинізування нашої гр. кат. Церкви робили царські поспіаки вклюдно для закриття її оправдання своїх жорстоких насильств над сумлінням і Церквою нашого народу.

Але о. С. і колегія поминають це все мовчанкою і збувають висказом, що „до-сі ніодін польський автор не заперечив, що Унія на Холмщині була златинізована“. Прямо наївний аргумент. Бо хочби ми повірили о. С-ви, що так є дійсно у польських авторів, то зсилання на їх опінію ще не мусить бути аргументом „за“ о. С-чем і колегією а „проти“ нас. Таж, коли ми ще нині стрічаємо у наших таки „священників з Діла“ такі погляди, що не знати, чи плакати, чи сміятися, то щодивного, що у польських авторів представлення Унії виїде необов'язкове і невірне? У одних і других брак елементарного розрізнення, що таке Унія у властивім, а що в ширшій значінню, що в ній істотне, а що акцідентальне і випадкове. Совісний чо-

ловік повинен при оцінці мимого латиніщення завдати собі питання, чи Унія тут винувата, чи її поборники, чи зверхні обставини. Подібно, як при ствердженню факту переходу другої частини уніятів на схизму, мусимо провирити, чи власна їх идеологія їх завела, чи зверхні непереможні чинники, які нищили в душі народу його релігійний і національний світогляд. Брак власне цього критицизму зродив у „Ділі“ газетярську балаканину про Унію і про найсвятішу у ній річу, а не статтю гідну сумління автора чи авторів.

Але годі! таж папешниками і латинізаторами прозивано навіть Потія, Рутського і св. Йосафата, хоч вони відправляли і з православних книг і по православному тиликам, а ціле їх „латинство“ полягало у поминанню папи. Така то вже „идеологія“ тих, що в Унії разить їх стеблина, в себе-ж не добачують балька. Не про Унію, а про православне читаетмо у Бартошевича: „Cała nadzieja była w tem (у добі Тарговиці), że wróca się czas, w których schizma nasza była w swej narodowości nawskróś polską, pisala i mówiła po polsku“.

П'ятьдесять літ доходить від випечання того, а в цьогорічних понурих листопадних днях поставила нам польська преса за примір патріотизм православних (Патріот. посланіє митр. Діонізія, а в соборах гимн: Боже щось Польскен...). І все

те в порядку. А ми „латинізатори“ і „полонізатори“...

Наше освітлення холмської трагедії, що Холмщакі, спасаючи віру коштом обряду, поступили так, як у подібних обставинах поступає кожний правдивий християнин — вивело з рівноваги о. С-ча і колегію. Хоч його священнича совість признає нам „догматичну слушність“, то з другої сторони його націоналізм лає нас здорово, що ми — дали розрешення Холмщанам!... В конфлікті двох альтернатив о. С. і колегія б'яляються і мнуть-ся, а остаточно так вивідаються: а) догматика догматикою, а життя життям, б) наслідують поляків, які „вигладжують“ (!) догматику на свою користь, в) Холмщакі повинні були боротися же хочби через кілька літ за „католицизм в грецьким обряді“.

а) Перший раз доводиться нам чути (та ще й від священників!), що правда віри, піднесена навіть до незрушності догми, має місце лиш в теологічних підручниках, а не є нормою життя християнина в напрямі вічного спасення.

б) Рівнож „гра тягачами“ по приміру поляків, переведена на звичайну мову, виглядає так: Як хтось злим способом наживає собі чужого добра — роби і ти так, а це буде логічне і етичне! Наші предки також розгрівали з своїми ворогами трудні партії, але трималися християнської етики і це їм не пошкодило, поки той етики власне держалися. І як се „пасує“, щоб українські націоналісти проповідували таке основне спольонізування української націон. психіки?

в) Холмщакі повинні були ще боронити католициста в грецьким обряді!...

Лиш подумати! Московський посіпака поразив і цілковито знищив уніяцьких пастирів; жандармськими писаними і неписаними нормами заборонив вступ заграничним духовникам; місцевому латинському духовенству заборонив під найострішими карами давати духовну поміч уніятам, а „уоростуючих“ заганяв нагайкою і багнетом на Сибір, або до православного едену... І якже міг в такому положенню віруючий, але малопросвічений Холмщак — боротися за „католицизм в грецьким обряді“?

Дійсно грандіозна гадка! І не мала претенсія до бідних Холмщаків.

Чи може могли Уніяти зневолити польського священника, якого собі упростили серед ночі десь у лісу глушу, щоби

їх хрестив, сповідав, вінчав — робити по грецьким тиликам?

Чи може повинні були Холмщакі по взірцям штундистів вибирати зпоміж себе „форбетера“, щоб він у східних ризах симулював богослуження і в цей спосіб „продовжав“ грецький обряд?... Що властиво мали робити ті Холмщакі в такій ситуації, позбавлених своїх духовних?

Дальше закидується „Н. Зорі“, що вона, відповідаючи п. Ос., не розрізняє, „що українські владики дійсно не творили Унії в тій цілі (польщення населення), але поляки“.

Так не є. Ми якраз вказували п. Островському, що його напасти на Унію мають свою основу в такім нерозрізнюванню. Так ми писали: „Чи ж лицею п. О-му ще нині не знати, що до Унії витягала руки сама наша Церква, що тонула в багні... і т. д.“ А на другім місці: „П. Остр. не зрозумів денационалізаційного процесу на Холмщині, Поліссю і деінде, приписуючи його несправедливо Унії, а не противникам Унії: полякам і москалям“. Отже ясне розрізнення!

Ба, але о. С. „в порозумінні зі священниками“ попадає власне в цей сам блуд, який намагається нам причепити: не розрізняє там, де конечно треба розрізнити! Послухаймо: „Взагалі треба ствердити, що унія (питаємо: котра і в яким поняттю?) в Польщі, від її існування поза Галичиною, була обчислена (питаємо знову: через кого?) на те, що вона буде „причепю до польського воза“ у всіх виступах Польщі проти православного Сходу, як це в історії дійсно і було!“ Чи о. Ст. і колегія не розрізняють і не розділяють сих гадок випадково через недогляд, чи тенденційно?...

В дальшій черзі дозволяють собі о. автор і колегія на екскурзії проти Риму, від якого нібито поляки беруть собі примір на „обертання“ догм.

Ніпричим тут видвиання декрету Etsi pastoralis приміченого регіонально в давній папській державі, бо нині маємо інші норми й декрети, силою яких „нині багаті в дечому — як пише сам о. О. — змінилися на краще для грецького обряду“.

Безпосередно нас тичиться це, про що дальше читаємо: „Один англійський священник**) жонатий, хотів стати

*) Справа недопущення згаданого англійського пастора до священства в гр.-кат. обряді

уніяцьким священником. І хоч усі пружини пущено в рух... Рим сказав: veto!, бо це був би кельський прецеденс для Риму в траченію „стану посідання“.

Годі — Рим береже свого стану посідання і ненастанно його поширює всюди, не тільки на англійським терені, а заскоруючий восток спить сном блаженних, по приміру евангельських пяти дів, тих без світла...

В тім самім часі, як дійшла до наших рук стаття „Унія в холмським стилі“, агенція United Press рознесла по світу відомість про великий поступ католицизму в Хінах 1927 р.В тім році домашних воєн і загальної ненависти до білої раси навернулося на римський католицизм округло 46.000 Хінців. З догматичного становища треба радуватись, що йде зможений наступ на хінського і пекольного смока, але з другої сторони сумно нам стає, що на навернення далекого сходу йдуть місіонари з далекого западу замість, щоб ту місію вели місіонарі східних обрядів. Чи Рим тут винуватий, чи наша неміч? Католицизму — неутраального, безобрядового нема...

Ще одна рефлексія насувається. До війни, в тім часі, як на нашу ниву падав золотий дощ рублів, щоб „галицьку душу привернути до благочестія“), російська імперія спенетрувала політично і економічно Китай, Тибет, Персію, Афганістан. За кождою торговельною, дипломатичною, війсьською експедицією ex offo тягнувся як тинь батюшка-місіонер. Чи багато навернули ті православні місії, і чому ні? Хіба там Рим не міг перешкодити!

А тепер облязні іза тих обрядів-квітів. Так ест! „Треба знати, що таке обряди і до якої границі сгає їх обов'язковість“... Ці границі обрядової обов'язковости знав і „пропащий“ англ. конвер-

зв'язана очевидно не з проблемом обряду, тільки целібату.

*) По таких дощі засаджувано гриби пліпінного православ'я, котрі тепер зійшли на Лемківщині.

КРАВАТИ Іван Рідль
Львів
вул. Академічна 2.
267 48—50в

Повістевий фейлетон „Нової Зорі“ з дня 16. XII. 19:8

83

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

— А вони що?

— А оден каже: Наші, жидівські купці зі Львова були там, де є ваша донька, каже. І виділи її, каже, на свої очи, каже, як іде з палати „таки з палати, каже, шістьма кіньми іде, каже. І в золотій кареті, каже! А я як не бухну плачем!

— Та чого мамуньцю?

— Бо вже й жиди, гадаю, аж до дому з кпинами приходять... Тай кажу до них: І не сором вам, старим, поважним людям, насміватися над бідною вдовою, що й без того з горя не бачить, куди ходить?

— А вони що?

— А оден з них каже: Ну, ну, то ви, імость, каже, мудро думаєте, каже, як гадаєте, що ми ніякої иньшої роботи не мали тай з Перемишля аж сюди до вас умисно їхали, щоб сміятися над вами... Добрий інтерес, нема що казати, каже... Се мене спам'ятало тай кажу до них: Не дивуйтесь, люде, що я вам таке сказала, тай будьте вибачні, бо мені вже так докучають ріжні люде, що сама не знаю, що говорю. А вони кажуть: Ми на тім нічого не стратили, не маємо вам що вибачати. Ви нас і не образили. Але вислухайте нас до кінця, ми за то нічого не хочемо.

— Та хочби ви що й хотіли, то не дістанете, бо нічого не маю, кажу.

— Ми знаємо. Відки у вдови по чеснім священнику маєтки? Тай ще по таким, що хорували! Ми всьо знаємо, бо нам люде казали.

— Я відітхнула, що вже ніяких грошей не схочуть і питаю: А говорила ті ваші знакомі купці з моєю донькою? А вони кажуть:

— Ви гадаєте, що до неї то так легко доступити, як до вас, імость — лиш фіртку в плоти відчинити тай, як нема близько пса, просто йди до кухні й запитай, чи імость вдома. Ну, ну, якби там так було, то вже половина наших Жидів зі Львова і з Рогатина і з Перемишля і з Самбора не тільки говорилиби з вашою дочкою, але й не оден добрий інтерес мігби там зробити. Такий інтерес, як мід! Але там замість плота високі мури, замість фіртки залізна брама і то не одна, а замість пса войсько стоїть. І ані не рушиться з місця! Нема куди зайти і запитати, чи донька нашої імости вдома. А якби хто такий знайшовся, що влявби на голову і питав коло брами, то так би йому всипали, що вже більше за ніким не мігби питати, чи вдома, чи не вдома.

— А чогож ви в мене хочете? питаю. А сама гадаю, що коли то навіть ти, Настуню, то в добрі клямки тебе там взяли. А вони кажуть:

— Помалу, імость, зараз почуєте. Всю вам скажемо. Таже ми на те прийшли. А чому не питаєте, як ваша донька виглядає? Та вже до тім можете пізнати, чи її наші виділи, чи не виділи.

— Ну, а якже вона виглядає? кажу.

— Файна, дуже файна! Біла, золоте волосся, сині очи, подовгасте лице, малі руки як у дитини і добре серце має, бо як іде то не минає ніяких бідних, навіть наших, жидівських, хоч ми иньша віра.

— Сама роздає милостиню? — питаю.

— Ви хотіли, аби вона сама виходила з повозу і роздавала гроші? Ну, ну, там уже є такі коло неї, що роздають і мають що роздавати. Коби вона лише стала або не дуже борзо їхала, то Турки, чи не Турки, весь нарід тельмом біжить: то по заповогу, то по справедливості, як кому де кривда діється, всьо одно, в яким краю. То так її карету письмами закидають, якби сніг на дворі падав, каже. А її слуги, каже, всі письма збирають, бо такий уже наказ мають, каже.

— Тай що вона з тими письмами робить? питаю.

— Що робить? Вона сама не робить, бо там коло неї вже такі є, що роблять. Найменше письмо, навіть подерте, каже, розглядають і потому кождо справу розбирають, каже. І зпід землі винного добувають, каже, а невинному допоможуть, каже, аби не знати де був, чи оден, чи другий, каже.

— Ну, а як такий, що провинився, втече в иньший край? питаю.

— Ну, ну, каже. Ви гадаєте, каже, що Султан послів не має, каже. А де турецький посол приїде, то так всі коло него скачуть, як от ми, Жиди, коло свого рабана. Ще гірше, каже, бо ми свого рабана шануємо, каже, а турецького посла в иньших краях, як огню бояться, каже.

— Та чого так дуже бояться? питаю. А сама вже боюся. А купець каже:

— Ви як дитина питаєте, каже. Та чи нема чого боятись, каже, як за тим послом, каже, коли йому не вгодити чого хоче, турецьке войско йде і тяжкі гармати везе і міста розбиває і села з огнем пускає, а всьо бере. А яничари, гадаєте, ніби на зальоти приходять? Ну, ну, добре нема чого боятись!

— То моя донька, питаю, таке слово має?

— Слово кажете? Вона сиду має, якої ще світ не видав, каже. Що хоче, то робить, каже.

— Ну, а як чоловік її, питаю, чогось иньшого хоче. А жид каже:

— Коли він того самого хоче, чого вона хоче і то вже всі знають, каже. Ніби ви не розумієте, як то є?

— Але кажу їм, чи одна так може виглядати як моя дочка? А вони кажуть:

— О розумно кажете, імость! І якраз тому ми до вас приїхали, щоб ви могли напевно, сказати, чи то ваша дочка, чи не ваша. — А я їм на те кажу:

— „Та якжеж я вам можу відси сказати, кажу, чи там сидить моя дочка, чи не моя?“ А вони на те:

— Розумне слово кажете, імость! Відси не годна навіть рідна мати пізнати. Але треба туди поїхати й подивитись.

— Туди?! аж крикнула я. Та за що? Таж то суми треба, щоб у такі далекі краї їхати! І то на непевне! Бо таки скорше не вона, ніж вона. Чи ж мало гладких дівчат на світі? Тай не мало, кажу кому таке трафитися, та якраз мой доньці? Коби де якого небудь чесного чоловіка трафидла, а не то такого великого мочара! Так кажу. А сама в думці міркую: Бог Всеомучий керує всім. Хто знає, що може бути? А Жиди кажуть:

— Ну, а відки ви, імость, можете знати, що то на неї не трафило? Пан Біг всьо може, бо він всемогучий. Наші купці там уже довго розвідували між слугами. І таки кажуть, що найперша жінка нового султана, котру він найбільше любить, звідси, попадаєнка, кажу, з Рогатина, що її Татаре тому пару літ забрали в ясир. Котраж иньша може бути, як не ваша донька?

(Дальше буде).

СУКНА

на убрання мужеські, пальта, фура, плащі й дамські костюми, на реверенди для Всеч. Духовенства, коци на ліжка і на коні.

Найліпша якість. — Великий вибір. — Ціни фабричні.

352

ПОРУЧАЄ ФІРМА ЛЮДВИК РАЛЬСЬКІ

Львів, Рутівського ч. 7.

7-10*

НЕУСВІДОМЛЕНІ ФАКТИ

I.

Поданий попереду*) короткий огляд психічних настроїв, переживаних галицьким громадянством за чотири роки війни, був необхідний з двох причин: а) щоб пізнавши перехресні стежки нашої тогочасної національної думки, видіти фатальний невідготованість політичного проводу до ситуації, яка впала на нас в осіні 1918 р. і б) щоб у світлі цього зрозуміти характер і перипетії того імпрізованого реального активізму, якого проти нашої волі вхопилися ми, т. ск. у політичній розпучі, відчувши небезпеку, що дякуючи нашому містичному пасивізму падемо під колеса світових подій. Наша повна невідготованість, не лише політична і технічна, а просто моральна, мала свій корінь у недостатці вірних інформацій про дійсний стан речей, у вродженім нам нахилі бачити світ не таким, яким він є, лише таким, який він по нашому бажанню „повинен бути“. Звідси походило, що у нас не було найменшого контакту з антантою, була нагнітана дитяча віра у Вильсона; звідси походило, що хоч відбудова Польщі у найрізгородніших формах була вже з 1914 на порядку актуальних справ, а з 1916 стала безсумнівною, що хоч уся наша політична тактика була подиктована відносинами до поляків, — проте, дивним дивом, ніхто не завадив собі одного питання і не шукав відповіді на нього: А що буде, як українська частина Галичини припаде Польщі? Не допускати чотири роки такого питання до голови значило у нас, що й такий факт сам по собі абсолютно неможливий. Можливість, чи навіть правдоподібність його, станула перед нашими зливанними очима щотільки в вересні 1918.

Збентеження було, очевидно, дуже велике. Парламентарна репрезентация, що мала монополь національної політики, не створивши запасних шляхів і жерел, не могла змінити дотогочасного курсу і всецело віддалася пильнуванню української пайки у спадку по Австрії. За те, що наша репрезентация задалегідь не проклямувала злуки з Україною, лише висуваючи політичну самостійність українських земель Австро-Угорщини не зривала останніх ниток з монархією, зустрічали її тоді і ще сьогодні повторються більш-менш гострі докори. Найнесправедливіші у світі. Навпаки, як що було раціональне в віденсько-українській політиці, то саме та спекуляція на формальне перебрання адміністраційного і військового апарату. Прокляття зривання з Австрією і негайної злуки з Україною не була-би принесла нам найменшої практичної користі, натомість якби нашим віденським політикам було вдалося, як Чехам, Словінцям, полякам і т. д., тільки на один-два дні перед 1-им листопада дістати згаданий апарат, то події пішлиб були мабуть иншим ходом. На-жаль одначе, наша політика не могла чи не вмала здобути цього, і тому, коли весь галицький апарат мав перейти в польські руки, прийшло до спонтанної спроби поставити світ перед доконаним фактом.

І се був єдиний національно чесний і політично розумний порив. За пізній він сам собою не був; нещастям його був тільки імпрізований характер, недостатка солідного підтоварювання, однак — технічного і морального. На доказ, як недостаточні чи навіть легков-

душно була zorganizована наша само-чинна акція, наведемо кілька характеристичних подробиць.

II.

Одного дня вересня 1918 зійшлося декілька поважних людей в одній львівській редакції. Один з присутніх підкреслив далеко йдучу вагу найновіших подій, радив не легковажити їх і подумати про ціяком реальну можливість, що одного вечора ляжемо спати як Австрійці, а другого ранка встанемо як Поляки; невже се має статися без нас і проти нас? Вивязалася дискусія, в котрій одні заперечували небезпеку ситуації тим, що мовляв Вільсон і антанта ціяком инакше дивляться на польську справу ніж се виходило-б із польських газет; инші тим, що мовляв „за нами Україна“ (де підготовувалася своя революція); а знов инші — і се найцікавіше — почали дуже широко і методично аргументувати, що заміни Австрії на Польщу не то не треба вважати якимсь національним нещастям, а навпаки, галицькі Українці матимуть з сеї заміни тільки користь... Дискусія була дуже драстична, та мала сей добрий наслідок, що дала почин до нових сходин, з більшим числом учасників, для обдумання питання, що робити незалежно від урядової політики.

Автор отсих рядків мав честь відкрити ту нараду, уживаючи при сеї більш-менше такого вислову: „Я, панове, бачив можливість поліпшення національно-політичного становища Галичан тільки в перемозі центральних держав; сьогодні одначе ясно, що вони війну програють; ми не можемо бути пасивними свідками грядучих подій; що одначе конкретно чинити, то ініціативу і провід у сім напрямі повинні взяти ті численні у нас елементи, які нашу національну користь з довшого часу виділи в погроми центральних держав і його собі бажали; сі панове, як знаю, думали вже над такою ситуацією, до якої йдемо, нехай виступлять наперед і ведуть, а збанкрутовані австрофіли нехай будуть рядовиками“.

Заступники протинавстрійської орієнтації почали тоді з великою самопевністю оповідати про певні вигляди нашої воєнної і політичної самодіяльності та дуже рожеві малювати перспективи оружної боротьби не тільки проти центральних держав і Польщі, а й проти цілої антанти...! Вислухавши сих енуціяцій, автор сих рядків побажав успіхів новій акції, уважав одначе потрібним остерегти перед злудами, що акція буде легка.

III.

„Народний Комітет“ (екзекутива н. д. партії) зразу урядово не брав участі в сих підготовуваннях, ведених тайним військовим комітетом, одначе на початку жовтня визначив він окремих власний комітет, що зараже зілялася із зглядним В. К., складаючись і без того з заангажованих вже у ньому одиниць так, що з того часу за дальшу акцію взяла відповідальність і плануюча партія. На тім засіданню Н. К. була цікава дискусія, з якої одну подробицю пригадаємо на сьому місці. Голова нововибраного комітету просив уповажнення кооптувати доповідоби заступників молоді, навіть ціяком молоді: „В таких хвлялях, як отся — говорив він — не тільки добре е притягнути молодих людей до співпраці, але навіть віддати в їх руки ініціативу; взагалі, нема такого молодого, від

(Продовження на стор. 6-тій)

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

МАТЕРІЯЛІЗМ

Слово матеріалізм походить від латинсько „materia“. Є два роди матеріалізму: матеріалізм як філософічна система і матеріалізм як система соціологічна. Сей другий матеріалізм називається економічним або історичним.

Матеріалізм як філософічна система притаманна істинування одні тільки матерії та заперечує самостійність духа. Початки його сягають грецьких часів. Батьком його уважать Левкіппа та його ученика Демокрита, що перший ясно висловив принципи матеріалізму: істинування атомів і пустого простору. Вони оба як також Епікур і Люкрецій се класичні представники матеріалізму. В грецькій філософії матеріалізм не відіграв замітної ролі, він був в ній тільки епізодом. Те саме треба сказати і про пізніші часи. В середніх віках християнська релігія пригдушила матеріалізм. Він виступає знова в епоху відродження. В XVIII. ст. має матеріалізм кілька представників. В пол. XIX. ст., слідом за розвитком природознавства, набирає більшого розмаху і матеріалізм.

Тоді появляється знова кілька головних представників матеріалізму, як Біхнер, Фогт, Молешот, Чольбе і Ноак, які твердять, що матеріалізм се єдиний філософічна система, побудована на науковій основі та згідна з наукою. Паування матеріалізму в 50-х і 60-х рр. м. ст. зійшлося з упадком великих ідеалістичних систем та з нехиттю до всякої філософії взагалі. Розвій філософії та психології з початком 70-х р. м. ст. змінив значіння матеріалізму. Вікні нові і найновіші часи се часи повного упадку матеріалістичного напрямку у філософії. Словом, матеріалізм філософічний виступав сильніше в тих епохах розвитку людського духа, коли з яких небудь причин падав дійсно науковий і філософічний дух. Взагалі матеріалізм в історії філософії не грав ніколи значній ролі.

Економічний матеріалізм се соціологічна теорія, що весь розвій людського опирає виключно на однім економічній чиннику (факторі, причині).

З точки погляду економічного матеріалізму економіка лежить в основі не тільки соціального розвитку людства, але і культурного; не тільки держави і права, але і всіх „ідеологій“, як релігії і моралі, філософії науки, літератури, мистецтва. Він відкидає навіть думку про яку небудь самостійність психіки в життю людини.

Перші початки економічного матеріалізму сягають поч. XIX. ст. Тоді у Франції вперше були висловлені дві ідеї, що на них оперся відтак економічний матеріалізм. Одна з тих ідей та, що економічна структура суспільності відбивається на всій історії, а друга, що історія зводиться до боротьби ріжних економічних клас. Обі згадані ідеї з Франції перенесли в першій половині сорокових років Карло Маркс та Енгельс і розвинули їх у систему економічного матеріалізму.

Нема взагалі иншого світогляду, котрий так обдиравби людську думку з усякого ідеалізму, як матеріалізм. — І притім нема більше незьлогічного систему: бо він хоч не признає духа й ідеалів, а все звертається до нього в своїй агітації во ім'я ідеалів, не зважаючи на те, що після його власних теоретичних ідеалів і взагалі „всякі думки стоять у такім самім відношенню до мозку як урина до вирока“. (Сей матеріалістами часто цитований висказ Німця Фогта знаходиться в такій формі вже у французького матеріаліста Сабаніса). Льогічно річ беручи, хто має хорій (в матеріалістичнім розумінню: ідеалістичний) мозок, той ніколи не перейметься мате-

МИКОЛА СТРАХОВ

Забутий критик матеріалізму (З приводу 100-ліття його уродин).

Недавно відбулося голосне святкування 100-літнього ювілею уродження Льва Толстого. Майже по всіх краях світу сей ювілей визначного російського письменника і проповідника своєрідного лже-християнського анархізму знайшов той чи инший відгук. А за тим святкуванням проминула зовсім непомітно сотня річних уродин иншого визначного російського мислителя Миколи Страхова, де в чім дуже подібного до Л. Толстого, особливо в царині новочасної європейської матеріалістичної культури, але загалом незрівняно позитивнішого від „яснопольського старця“ — еретика Дяна Укрїнців діяльність Страхова особливо цікава, бо він мимо свого чисто-російського походження багатьма нитками звязаний з Україною.

М. Страхов уродився в 1828 р. в Костромській губ. Високу освіту дістав у Петербургім Головнім Педагогічнім Інституті та Петерб. Університеті на математично-природничім відділі. Коло 10 літ був гімназійним учнем математики й фізики. Рівночасно займався студійми природничих наук і оповістив низку своїх фахових природничих праць. В кінці 1850-их рр., в момент найбільшого оживлення громадянства і „великих реформ“ у Росії, С. покіннув учителювання, переїхав до Петербурга й віддавсь виключно науково-дубліцистичній діяльності. Співробітничав головним в словнофіліських журналах „Епоха“, „Зоря“ та ин., в органі „Почвенників“ — „Время“ ітд. У своїх творах торкався найрізніших тем, питання і галузей науки та філософії. Писав праці з природознавства, особливо — про основні його проблеми, а теоретичної та суспільної філософії, з історії російської літератури, був також літературним критиком і публіцистом.

Найважніши його праці такі: 1) Світ як цілість. 2) Основні розуміння психології і фізіології. 3) З історії літературного нігілізму. 4) Боротьба з Заходом у нашій літературі. Се найбільша й найцікавіша праця. Для історії російського письменства мають значіння його праці про Пушкіна, Тургенєва, Л. Толстого та ин. письменників. — Як майже всі найважливіши мислителі Росії в 2-й половині XIX в., Страхов через свої „консервативні“ погляди не мав великої популярності серед громадянства, хоч навіть його противники признавали його велику ерудицію, його визначний аналітичний і синтетичний талант і науковий об'єктивізм. Помер у 1896 р.

Літературно-наукова діяльність С. припала якраз на час найбільшого захоплення в Росії успіхами природничих наук, матеріалізмом, „теорією еволюції“, соціалізмом, анархізмом і т. п. течіями, що саме тоді проникали в Росію та на Вел. Україну і знайшли там вдячний ґрунт. Проти сих теорій і напрямів, переродівім проти матеріалізму й дарвінізму, написав С. багато праць і статей, в котрих виказав поверховність і лже-науковість матеріалістичних, еволюційних, позитивістичних, емпірокритичних і т. п. теорій (Біхнера, Молешота, Конта, пізніше — Дарвіна, Сенсера, Авенаріуса, Тімірязєва, Лесевича, Чернішевського й и.). Деякі з тих матеріалістичних теорій С. дуже влучно окрестив ім'ям новітньої „хемічної метафізики“. Разом із тим С. виступав у своїх творах з дуже гострим осудом взагалі всеї новочасної, пересякнутої матеріалістичною, європейської цивілізації.

„Наш час, — писав С., — дивує змізернення ідеалу... Вже майже пістоліття яскраво... і то все більше відчувается відсутність про-

відних засад... Певного ідеалу розвитку, твердої близькості ідеї нема в Європі... Балекучі форми західного життя криють... у собі зародок заггибля...: нема тих основ, які можна було вважати непомітними. Европа затулила провідну нитку прогресу“. „Безнадіяна, песимістична самокритика розідає в наш час духовий устрій Європи... Захід тяжко хорій... Він прибритий внутрішнім жахом, шукає і не знаходить виходу з суцережностей, що зародилися в його життю. Трудно висказати всю міру тих внутрішніх суцережностей, тієї жахливої душевної плутанини, в якій живе сучасна людина... „Вся сучасна європейська цивілізація... усходженна внутрішньою суцережністю, котра вносить брехню в усі її прояви“.

Нігілізм і анархізм, котрі знайшли такий великий успіх серед російської інтелігенції другої половини XIX в., се — на думку С., — лише крайні, але послідовні й кінечні висновки безідейної новочасної цивілізації та ідеологічної анархії, що паує в Європі. С. передвиджує катастрофу безідейної й бездушної новочасної цивілізації. Песимістичні думки й пророцтва про майбутній упадок і страшний заггибль європейської цивілізації висловлювали як відомо багато мислителів XIX й XX в., російських і західно-європейських. Але російські мислителі переважно гадали, що страшна криза новочасної цивілізації відбудеться на „гірлі Заходу“, а „здорово Росія“ лишиться на боці від той кризи і врятує взагалі культуру й зокрема Зах. Європу. Інакше думав С. В дійсно пророческих словах він висказав думку, що по всій імовірності страшна криза цивілізації знайде свій прояв саме в Росії: „дуже можливо, — писав він, — що саме нам суджено виказати світові яскраві приклади безумства, до котрого здібний довести людей дух сучасної освіти (цивілізації)“.

Але разом з тим Страхов сподїється, що Росія зуміє „вивитати і найсильнішу реакцію сьому духови“ безідейної, пересякнутої матеріалізмом — новочасної цивілізації. Сама ся страшна криза й жажлив безумства, як кінечний вислід матеріалізму, повинні — на думку С., — привести російський нарід а з ним і инші культурно звязані з Росією сх.-європейські, передовіши славянські народи до відшукання инших саомбутних підстав, на яких і має бути збудована будуча культура.

Отже С. виступав не тільки з критикою та осудом ріжноманітних матеріалістичних течій і новочасної цивілізації, але і з позитивним програмом. Вже на поч. 1860-их рр. С. прилучився до т. зв. „почвенників“, громадянського напрямку, якого провідниками були: Фед. Достоєвський, найбільший російський письменник, його брат Мих. Достоєвський і критик Апол. Григорєв. „Почвенники“ були властиво першою громадянською течією в Росії, що стала на реальній ґрунті, відмовившись від ілюзій та крайностей російських словянофілів і западників, на котрих розпадалося російське громадянство в 1840-их рр. В багатьох відношеннях „почвенництво“ було продовженням і дальшим розвитком нашого київського, українського, словянофілізму; тільки національ-місянські ідеї „кирило-методіївців“, пристосовані до України, „почвенники“, розуміється, перенесли на Росію. „Почвенники“ взагалі були звязані з Україною ріжними відносинами. Ф. і М. Достоєвські, як відомо, з походження Українці; і хоч вони вродилися та жили переважно поза межами України, в їх творах не тільки органічно відбивається їх українське походження, але й виразно сліди впливи родинних спогадів, переказів і традицій — українського священничого роду з Поділля, нпр. у відношенню Ф. Достоєвського до

* „Духовний Січ“, церковно-народний тижневик. Варшава, Зигмунтовська 13.
*) „Духовний Січ“, 1928. Ч. 7.

КОМУНІКАТ

Подаємо до відома, що Центральний Комітет Доброї Преси на засіданнях з 7. і 12. грудня с. р. порішив уладити в січні „місяць Доброї Преси“ і запрошує своїх прихильників, взяти ітензивну участь в праці. В тій цілі будуть видані летючки, брошури й великий афіш. Афіш розміститься до Різдва на ті адреси, що і Комітет має, а хто до того часу не одержавби а хотівби афіш мати в цілі прибиття його на видні місці, нехай буде ласкав написати.

Летючки по ціні 100 за 1 зл. з портом і брошури по 20 грошей за примірник висилаємо на бажання. Ціники книжок шлемо ларом лиш за зворотом порта.

У Львові, 12. XII. 1928.
Центр. Комітет Доброї Преси.
Адреса: Львів, поштова скринка 108.

За Комітет Доброї Преси:

о. В. Лидияк, — о. Т. Галушчинський ЧСВВ., — о. Т. Горникевич, — Саварки Д., — о. Яценків В., — д-р Назарук О., — А. Яновичівна, — Гладилович Ів., — Мох М., — о. Маркевич Ів. ЧСВВ., о. М. Марісюк ЧСВВ.

„Наш настрій не залежить від нас. Але се залежить від нас, чи і як стареємось опанувати кепські настрої.“

„Вироблена духова людина, попавши в недобрый настрій, не дасть по собі того зміркувати.“

*) Гл. статті „До психології листопадових подій“ і „Політичні неконсеквенції в рішлючий час“ в 91 і 93 чч. „Н. Зорі“.

Поляків. — Інші почвенники, хоч Росіяне з походу, були у приятних взаєминах з українськими діячами. Дехто з них чимало присудився українському рухові, особливо А. Григорев. Він у своїх критичних статтях завжди прихильно відзивався про українську літературу та про окремих українських письменників, високо цінив Шевченка, Квітку і т. д. Сам М. Страхов був співробітником українського журналу „Основа“, що виходив у 1861—1862 р. під проводом б. кирилометодіївців. Від них узяти „почвенники“ і релігійну оснуду їх світогляду й конкретне та історичне розуміння народності, глибокі зрозуміння й привязаність до свого народу (в його цілому, а не до окремої, хочби й чисельної більшості його частини), певність, що тільки на народній (національній) „почві“ (тобто ґрунті) можлива продуктивна творчість, поміркований месіанізм і т. д. Приступаючи до видання свого органу „Время“ в 1861 р., „почвенники“ писали:

„Ми переконалися нарешті, що ми теж окрема національність, у найвищій мірі самобутня, і що наше завдання — створити нашу власну, рідну, з ґрунту нашого життя. Ми не відмежуємося хинським муром від людства. Ми передбачуємо, що характер нашої майбутньої діяльності мусить бути в високій ступні загально людській, що „руська ідея“ можливо буде синтезом всіх тих ідей, що їх розвиває. Європа, все історичне в цих ідеях знайде своє примирення і дальший розвиток в руській народності“.

В пізніших часах ідеї „почвенників“ і зокрема Страхова модифікувалися й поглиблювалися; але основи їх залишалися незмінні. Засадничого „проти-западництва“ в них не було. Але була гостра критика новочасної цивілізації, створеної „гуманістично-матеріалістичним заходом. Критика ця переважно справедлива. Цілком слушно вказував нпр. Страхов на розпороченість сучасних наукових та инш. культурних шукань і досягнень, на відсутність провідних принципів і признаного, видимого духовного осередку чи авторитетного центру розумового життя, на внутрішню суперечність й „бредис“ цивілізації, відсутність єдності й суцільності в сучасній культурі й новітніх світоглядах, словом на ідеологічну анархію та можливі небезпечні й страшні висліди такого стану речей.

Страхов шукав виходу й підчеркував конечну потребу зведення всіх культурних змагань людства до суцільності: підпорядкування їх вищим принципам і об'єднання навколо вишого духовного Центру, яким може бути лише Церква, як і була вона вже таким вищим і кермучим осередком у середніх віках. Сей висновок С. цілкомити відповідає і остаточним його виводам з його теоретично-філософських праць: що дійсне пізнання, котре задовольняє всі наші запитання, повинно виходити з рїжкомантності річей і необхідно приведе нас до Бога. — Незвичайно цікаві філософсько-історичні ідеї Стра-

хова, дуже близькі до історіософії його сучасника і в багатьох питаннях однодумця Данилевського, наприр. дуже глибока й річева критика теорій про постулювання до кращого життя й ідеалу, цінні хоч і спірні думки про існування окремих культурно-історичних типів (щойно в останніх роках розвинені наново німецькою соціологією та філософією) і т. п.

Суть історіософських ідей Страхова й М. Данилевського така: Загально-людської історії нема. Нема й не може бути й загально-людської цивілізації. Ніби у певній послідовності відокремлює з себе людські замкнуті культурно історичні типи, нпр. у давніх часах — семітський або передо-азійський, телястий, індуський, хинський і т. д. Кождий з них є цілий своєрідний світ; кождий має свій самостійний і своєрідний план релігійного, суспільного, побутового, економічного, політичного, наукового, мистецького розвитку. В кождий з цих типів є свої періоди — росту, найбільшого розвитку й упадку.

В рїзкім підкресненні Страховим (і Данилевським) окремішності й замкнутості культурно-історичних типів видне безсумнівне перебільшення. У Страхова воно менше ніж у Данилевського. Ледве чи вірне й представлення Словянства як єдиного суцільного типу. Бодай в наші часи про культурну єдність словянських народів не можна говорити поважно. Поза тим з історіософії Страхова й Данилевського багато глибоких, цінних і повчачих думок. Теоретична філософія Страхова слабіша й менше оригінальна від його суцільно-філософських та історіософських концепцій: на ній відбився надто сильний вплив Гегеля.

За свого життя Страхов не мав значного впливу. Але діє сучасно і російської філософії, особливо історіософії, його ідеї мали дуже велике значіння, нпр. для розвитку „євразійства“ й ще більше для філософії Мик. Бердяєва, котрий у найвищих своїх працях розвиває думку С. про необхідність зєднання й суцільності культурної творчості, одухотворення її вищим, релігійним змістом та зосередження навколо вишого духовного осередку — Церкви.

О. Максимович.

*) Мик. Данилевський (Українець з походження * 1822, † 1885) — один з найбільших історіософів XIX в., за життя малоцінений і за його „консерватизму“. Такамо як і Страхов боровся проти дарвінізму й матеріалізму. Мимо деяких крайностей, особливо в критичній оцінці західного, тнри Д-го, передовись його „Россія и Европа“, містить багато оригінальних і глибоких історіософських ідей.

*) Порів ідеї та іркування Як Буркгардта Фрейліга, Трельча, Черберана, гр. Кефєрлінга Фельдєлера й н. новітніх німецьких мислителів, істориків і соціологів, особинвок популяриного тепер на Заході (і на Радянщині також!) О. Шпєнгєрєра, дуже близького в багатьох точках до Страхова й Данилевського.

Нові книжки

Ксенофонт Сосенко. КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА ПОСТАТЬ СТРОУКРАЇНСЬКИХ СВЯТ РІЗДВА І ШЕДРОГО ВЕЧЕРА. Львів. Накладом автора, 1928. В. 8° ст. IX. + 349 + (1). Чеський урядовий орган в німецькій мові „Прагер Прессе“ прирні про ту працю прихильну замітку, зазначаючи зрештою, що праця та вимагає оцінки фаховців.

JAHNBÜCHER FÜR KULTUR UND GESCHICHTE DER SLAVEN. В томі IV. зошиті III. з 1928 р. оповіщена (в німецькій мові) студія проф. Д. Дорошенка п. з. Розвиток української історичної ідеї від кінця 18 ст. до тепер. (Ст. 363—399).

„Кожда пристрасть подобна до вогню: вона може принести і благословенство, коли буде відповідно опанована і запряжена.“

Неусвідомлені факти

(Докінчення).

якого старший не міг-би чогось навчитися“. Се була доволі старша людина, що так говорила. Дискусія була дуже жива. Автор цих стрічок з великим натиском перестерігав перед такою методією, як не лише неведучою до цілі, а просто фатальною. Одначе на яких 12 присутніх знайшов при голосуванні піддержку, як що він не помиляється, тільки в одного...

Сьогодні не може бути сумніву, що тогді довершився в політичній життю галицьких Українців радикальний перелік: політичний провід висунав з рук старших досвідних людей і перейшов у руки законспірованих молодих. Сталося се головню завдяки неприсутності в краю парламентарної репрезентатії. Вона щоправда вспіла ще раз, на т. зв. конституанті 18. і 19. жовтня, переверти резолюції без явного розриву з Австро-Угорщиною, одначе була се п'ятонічна перемога, якої нікто вже у Львові не брав поважно. Фактична політична влада перейшла в руки названого висше революційного комітету, зложеного в більшості з молоденьких людей — молоденьких не тільки літами.

Діяльність його не була контролювана жадним із відповідальних політичних органів; довірчому подавано до відома запевнення про кольосальні успіхи серед громадянства, зокрема серед українських частин австрійської армії. Одначе, коли зявився у Львові визначений на начальника пок. Вітовський і коли стало відоме, що 1-го листопада прибути має до Львова польська ліквідаційна комісія для перебрання влади, ні він, ні весь комітет не взяли на себе відповідальності за безпроводочну акцію, тільки ще 31-го жовтня ввечері віддали справу на рішення гуртови на борзі і припадково зібраних львівських громадян. З представлення ситуації виходило, що у двомісячних приготуваннях до революційного виступу властиво тільки й те зроблено, що спрваджено начальника... Тільки якимсь чудом замах тої памятної ночі вдався. Розуміється, тільки на один день. Хто видів пок. Вітовського в тім моменті і говорив з ним, той певно памятає, що він робив вражіння радше засудженого на смерть, аніж успішного команданта столиці. Він признає, що вся акція була імпровізацією останнього моменту, і розумів, що так підготована резолюція не має вигляду на успіх.

А військовий комітет уважав потрібним розвзятися таки тої самої ночі і перенести всю відповідальність на... начальника. Що дальше було, знаємо. Все було довготим наслідком нашої легкодушності в останніх місяцях світової війни.

В серйозній політиці не вільно: а) брати власного бажання за обєктивну дійсність, б) ставити всього майна на одну карту, в) робити революцію... словами. На-жаль, ми вже десять літ тільки так поступаємо. Чи в новім десятику буде краще?

Очевидець.

До чого договорився Сталін

На останнім зїзді большевиків диктатор їх Сталін у відповіді на заяву комісаря Фрумкіна (котру ми подали в 95 ч. „Н. Зорі“) покликався на царя Петра, шукаючи в його діяльності взірців для комунізму. Цар Петро — говорив Сталін — опер силу Росії на фабриках і варшатах. І ми мусимо створити вищу техніку та промислі, ніж мають капіталістичні краї, бо без того будемо знищені. — (Річ ясна, що ніякої вищої техніки ні промислу червоної товариші не створять, коли не створили його навіть царі, що мали далеко лекший кредит в цілім світі ніж товариші.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
ранше РОМАН ЗУБИК

ЛЬВІВ,
вул. Галицька ч. 16.
поруває

новости для Пань, сукна на мужеській одїнї. Англійські крепи на реверенди і папістки для 247 П. Т. Отція. 27—30

3 РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Президент Кулідж доктором католицького університету. На католицькій університеті у Вашингтоні відбулося торжественне іменування президента Куліджа почесним доктором прав. Кулідж сердечю дякував за це довіря католиків качучи, що завжди відносився прихильно до американського католицизму, одної з основ найбільшої республіки світа.

Свято 100-літньої річниці свободи католиків в Англії. 13. квітня 1929 р. минає 100-ліття, від коли завдяки князеві Велінгтоні й О'Конеллові привернено свободу англійським католикам. Знесено кодекс що, як писав „Таймс“ в 1892 р. „був нестертою п'ямою в англійській історії“. З приводу цього князю вїбудуться торжества під проводом кардинала Бурна. Ті торжества матимуть головню за ціль наворотання Англії від католицизму.

Боротьба за християнське подружя В угорському сенаті внесено інтерпеляцію в справі „легкодушних розводів“. Число розводів, що 1895 р. вивисло 1500 річно, в 1923 і 1924 р. зросло до 6000 річно. Таким чином Угри, що до розводів стоять на однім з перших місць. Розводи ширяться головню в інтелігентських кругах, в 72—79 процентах наступають в цей спосіб, що одна сторона просто покидає другу. Суд допомагає розводам так, що багато чужинців приїздить на Мадярщину, щоб одержати розвід.

Католики в Греції. Зі шести міліонів мешканців Греції тільки два приналежить до католицької Церкви. В 1927 р. оснувався Союз Католицької Молодіжи, котрий під цю нору має понад 1000 активних членів. х органом є „Христїанїкон віна“.

„Історія Душі“ св. Тереси в китайському перекладі З Лінсієн доносять, що о. Ма-сієн-пе, китаець-Єзуїт, переклав на китайську мову „Історію Душі“ св. Тереси від Дитяти Ісуса. Переклад має бути дуже цінним і вартисним вкладом в китайську перекладну літературу. О. Ма-сієн-пе є одним з найбільш талановитих католицьких письменників країни Жовтого Смока.

Понад 80 літ існуюча торгівля вин ШТАДТМІЛЛЕРА
Львів, РИНОК 34.

Найбільший вибір і безконкуренційно: Вина, мєди, ліквори і горілки. Також прованська оліва, оцет, кремська мштарда, пчїльний мід 370 і чай. 1—1

Зїзд христ. сусп. партії

У Відні відбувся на днях зїзд християнсько-суспільної партії Австрії, на котрім були присутні три визначні офіційні особи: президент Австрії, Міклас, канцлер о. д-р Зайпель і прем'єр міністрів Баварії д-р Гельд.

Д-р Зайпель привітав нового президента Австрії й заявив, що він „остає наш“, але як начальник держави, щоб не дразнити противні партії, опустить зїзд христ. сусп. партії по зложенню привіту.

Президент Міклас поздоровив зїзд і прирїк вірно держатися поглядів христ. сусп. партії також на своїм становищі, задержуючи потрібну безсторонність. Оперку опустив зїзд.

Д-р Зайпель представив зїздови програму діяльності христ. сусп. пар-

тїї в найближчій часі. Він підчеркнув передовсім, що та партія за весь час існування республіки ні разу не була в опозиції до уряду. Він особисто заявляється за тим, щоб бути в союзі з ин. несоціалістичними партіями, доки тільки можна. Що до соц. демократів, то в урядї нема з ними так багато трудностей як у їх змаганнях поза урядом: вони постійно хочуть викликати протидержавну боротьбу. Зі справ економічних найбільш пекучі три: Треба зменшити податки, розвзязати проблем охорони льокаторів і скріпити будівельний рух.

Другого дня зїзду вибрано партійну управу. В склад її увійшли: о. д-р Зайпель як голова, пані Фанні Штаремберг як заст. голови, член Союзної Ради Штеклер і посол Куишак як членя, б. міністер д-р Одегваль як секретар.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

ПОЛЬЩА. Сейм приступив до перегляду конституції. В Комісії прийнята така резолюція: „На підставі § 125 третьої глави конституції Сейм приступає до перегляду конституції“. Потому ухвалено, що той перегляд будуть переводити на підставі проєктів уряду або послів з тим, що посольські проєкти мусять мати 111 підписів і мусять бути внесені 14 днів перед нарадами над ними. Референтом тої справи в повній палаті має бути марш. Пєлєуський.

АНГЛІЯ. Відбулося перше засідання Таємної Ради („Прайв Кавнсіл“), на котрім обговорювано справу комісії, котра має урядувати іменем короля короля. Засідання відбувалося в салі, що сусїдує зі спальнею короля. Міністер внутрішніх справ весь час ходив до хорого, повідомляючи його про хід нарад. — Престолонаслідник Англії переїхав на воєнним кораблі прорїст між Суецьким каналом та Італією. В італ. пристані Бріндізі їдав уже на нього спеціальний поспішний поїзд, котрим він має як найкорше переїхати Італію і Францію, щоб застати ще при життю хорого батька.

В ХОРВАТІЇ ситуація стає шораз більше грізна. Кождої днини може прийти до крївавих розрахунків „двох братних народів“, котрі тому 10 літ добровільно получилися в одній державі.

В ІТАЛІЇ панує таке роздратування проти Франції, що багато французів поспішно виїжджає з Італії. В Мілані 30.000 фашистів 5 годин демонстрували проти Франції, причім побивали на вулицях французських горожан.

НОВИНКИ

В день імянин Митрополита Андрея Шептицького, Капітула разом з львівським духовенством як також представники майже всіх українських установ у Львові зложили Владиці свої желання.

Ув'язнених 114 українців у звязку з бомбовими замахами на польські редакції випущено на свободу по переслуханню, що тревало два дні.

„Rozklad cerkwi“. Під таким заголовком принесло львівське „Слово Польське“ в ч. 345, вступну статтю про нашу гр.-кат. Церкву. В нїй описує в злобийнй спосіб нашу св. Церкву, каже що вірні в нїй не знають кого слухати чи УНДА чи — православного владика Дїонізія, та звиває польський уряд, щоб „робив порядок“. Та стаття се очевидно пробний балїон зі сторони польських

Поручене через всі Єпископські Ординаріати Товариство

„КАРПАТІЯ“

переводить під найкращішими умовами і догідними комбїнаціями всякого рода життєві обезпечення.

Все Всєч. Духовенстві укр. Громадянство обезпечує своє життя та життя своїх полїтї виключно в українськїм Товаристві „КАРПАТІЯ“ Льв.в, Руська 18. I. п. 364 8-?

націоналістів, чи не вдалося б їм зруїнувати ще й нашу Церкву.

Кураторія шкільних округів у Варшаві видала розпорядок, щоб у школах середніх і народних не завдавали ученикам спеціальних домашніх завдань на час зимових ферїє, бо ферїє повинні бути використані на відпочинок.

З Українського Наукового Інституту в Берліні. З приводу 150-ліття уродин творця української поїстиї Григорія Квітки-Основ'яненка відбудуться 14 ц. м. в салі Інституту два відчитї (українською мовою) проф. Д. Дорошенка і д-ра З. Кузєлі.

Одинока українська відливарня дзвонів

Михайла Брилинського

вул. Замарстинівська ч. 41. Тєлєф. 63-56 (власний дїл).

Відливає медьодїїні дзвони доволїно величїни з найкращїм металом о чїстїм і звучним голосї, під порукою чїстої гармонїї, як також витрєвалостї. — Купую розбїтї дзвони, на жєданнїя перєдєлає на новї. — Відливає з усяких металів вїдлїни, як бронзи, лїтїни, мєдїни, будївельнї, пласторїз-обї, фігурї і т. п. — склєро, солїдо і на догіднїх успївах. 357 6-10

Вїз пшєнїцї. В 99 ч. „Дн. Зак.“ з 11 XII ц. р. оповїщений розпорядок Ради міністрів, котрим зноситься заборону ввозу пшєнїцї. Висота цїна: 11 зл. від 100 кг. Пшєнїца спрваджєна за дозволєм мїн скєрбу вїльна від цїна.

Малу фабрику алькоголю представляє тїло кождої людини, навіть тої, що не є алькоголю. Таке пише „Журнал Амер. Мед. Топ.“, що виходить в Шїкагу і стверджує, що в людськїм тїлі є постїйно около 0'003 прп. алькоголю. Хто не алькоголю, у того той процент доходить і до 0.5.

Значна часть Одєси знайшлася під водою ізза великої бурї на Чорнім Морї.

Новїстка султана танцєркоу. Угорська прєса доносить: Турецька княжна Медїжде-Мустафа, жїнка Абдул Кадрїа, сїна б. султана Абдул Гамїда, котру в Туреччинї хотїли ув'язнити, втєкла з краю. В Будапєшті опинїлася вона без гроша і нанялася як схїдна танцєрка в однім кїні. Успїх мала великий.

„Жиди в штудї“ (мїстєцтві). Під таким загальком появилася в нїмєцькїй мовї багато ілюстрована кнїга Карла Шварца. Се перша бїльша спрба, представити історїю жидївського мїстєцтва і вплив релїгїї на нього.

Вїдповїд в солїдностї МАГАЗИН НОВОСТЕЙ мужєських і дамєських І. ЗІХЕРА Львїв, пл. Капітульна 3. (напроти катедрї) поруває на зимовий сезон великий вибір: Рукавичок і панчїх, трикоти Єгєра і воєннї реформї, камїзельї, пудлє-овєри, домашнї пантофлї. Цїни прїступнї. Великий вибір конїрїєв для Всєч. Ду-ховєнства. 6-20

Кїнотеатр „ВАРШАВА“ в Станїславовї, Лїпова 1. нєвїстїжає: 362 7—?

Вїд 14. XII. 1928. „Забороєна жїнка“
" 17. XII. 1928. „Не дає серцю волю“
" 21. XII. 1928. „Амор на нєртах“
" 24. XII. 1928. „Смїєся, кльовнє, смїє“
" 27. XII. 1928. „Анна Карєніна“

ОГОЛОШЕННЯ

ЖЕНЩИНА СЕРЕДНИХ ЛІТ шукає місця господині або подібного заняття найрадше в місті. Вимоги скромні. Зголошуватися до Адміністрації „Н. Зорі“.

ЗДІБНОГО ПОЗОЛОТАРЯ самостійного пошукує варстат уряджень церковних
362в **ТЕОДОЗІЯ КОМІСАРУКА** 3 5
Станіславів, вул. Круля Яна III. ч. 15.

Др. Марія Криговська
спец. недуг носа, уший і горла
лічить:
341 **ХИБИ ВИМОВИ** 10—20
(гикання, слухонімоту, гугнявість і т. п.)
Львів, вул. Кльоновича 6. Від 3—5.

ПЕРЕПЛЕТНЯ ПЕТРА ПОДОЛЯКА
Львів, вул. Жовківська ч. 28
приймає всякі церковні роботи, як: Євангелія, Службники, старі книги, брошуровання всіляких накладів, канцеляр. книги, все, що входить в круг переплетничої штуки по найприступніших цінах. Робота солідна і точна. 342 10-?

КАКТУСИ

насіння, рослини, билини, молоді пальми

Др. З. БАХ
Львів, РИНОК ч. 2 (угол Домініканської)
371 від 1:30—3:30 склеп зачинений. 1—1

НАДІШЛИ З ПАРИЖА ОСТАННІ КРЕАЦІЇ
ОПАСОК — ГОРСЕТІВ — СТАНИКІВ
ПАНЧОХИ — формуючих ноги
ПАНЧОХИ на жилиаки
МАГАЗИН ПАРИЗЬКИХ
ГОРСЕТІВ „МАЛГОЖАТА“
346 ЛЬВІВ, БАТОРОГО 34/П. 10—20

ДО ВСЕЧ. ОО. ПАРОХІВ, які улажують у своїх парохіях місії, звертаються з просьбою два інваліди У. Г. А., котрі займаються продажою деволюціоналів, о повідомлення їх про речивець місії хоч оден тиждень наперед, та в цей спосіб помочи своїм людям заробити на прожиток. — Ласкаві повідомлення слати: Л. Яків, Запитів, п. Підліски малі. 368 2-3

Йосиф Сметана ГОДИННИКАР
у Львові, вул. Коперника 18.
поруває: Годинники стінні й кишенькові з женецьких фабрик: *Omega*, *Glashütte*, *Roskopf* і патентовані і т. п., також **вироби зі золота і срібла**. Виконує всякі роботи годинникарські по уміркованих цінах. Замовлення з провінції виконує негайно! 347 9—10

ЖУРНАЛИ 354
6-25
КРОЇ
поруває фірма
„ЖУРНАЛ“ **МАНЕКІНИ**
Львів, пл. Бернардинська 2.

БЕЛЬСЬКІ СУКНА — на одяги й верхи —
найдешевше
АЙЗЕНБЕРГА, БОЇМІВ ч. 18.
Догідні умови для П. Т. урядників (-чок).
При оказанню витинка 6 процент опушту.
350 8—10

ЩІТКИ всякого рода
поруває робітня
Маріяна ГРИГОРЧИКА
Львів, Боїмів ч. 1
353 (угол вул. Рутовського) 8—10

ЛЕОПОЛЬД ТАРГАЛЬСЬКИЙ

367 **ГОДИННИКАР** 2—4
у Львові, ПЛОЩА АКАДЕМИЧКА 2.
поруває склад кишенькових і стінних годинників, — спеціаліст в напрямі антиків.

ШОВКОВІ КОВДРИ,
матераці, фіранки, капи,
найдешевше
у фірми:
Ф. КНАУЕР і СИН
Львів, пл. КАПІТУЛЬНА ч. 2
340 напроти катедрі. 10—10

ЦЕРКОВНІ СВІЧКИ ВСЯКОГО РОДА
поруває фабрика

Інж. К. КОТЕЦЬКИЙ і С-ка
Львів 25, Бічна Кульпарківська 9. Тел. 57-48,
331 Ждайте цінників. 12—12

Одинока у Львові
Робітня горсетів
на французький стиль поруває: гумові пояси, бедрівки, шліпфери, підв'язки, бюстгосноші, опаски, також реформи менструальні, реформи трикотажні і шовкові тільки у фірми:
„ГІГІЕНА“, Р. Кернер
Львів, Пасаж Миколаяша над кіном „Уцеха“
345 Телеф. 51-24. 9—15

МАГАЗИН І РОБІТНЯ КОНФЕКЦІЇ
та давських суконь
ЦЕЦИЛІЯ ГАН
Львів, пл. Смольки 1а (напроти кіна „Марисенька“)
325 Полекші в сплатах. 13—20

РІК
ОСНОВАННЯ
1878.
На осінній і зимовий сезон
поруває наймодніші
КАПЕЛЮХИ І ШАПКИ
Фірма **АНТІН КАФКА**
Львів, вул. Галицька ч. 4.
Ціни знижені! Вибір великий!
138 45-?

ПОЗІР! **ПОЗІР!**
Найдешевший цінник блаватних товарів
Ручники сільські з метра 4-20
„ пікові і дамаст. з метра 1-70
„ відпасовані 1-20
„ купелеві 2-70
Стирки з метра —90
Зефіри на сорочки 1-80
Димка на підтанці 1-70
Оксфорди на сорочки 1-30
Полотна й schirting-и 1-40
„ на простирала 2-75
Простирала 2 метр. 5-50
Скатерти з метра 5-50
Опалі на білля в різних красках 3-80
Кретонина фіранки 1-30
Бархани і фланел 1-70
Фланелі гладкі 1-50
Шев'юти на мундурки 4-50
Копки діточі 4—
Галицький Магазин Новостей, Львів, Галицька ч. 15.
Замовлення висилаємо відвратною поштою
351 за посліплатою. 8—10

ШАПКИ
КАПЕЛЮХИ
у великім виборі
322 7-12
по низьких цінах
Іван Віттман, :- ЛЬВІВ, :-
Трибунальська 1.

Светери, жакети, костюми гарсонки, камізолюки дамські й мужеські, гальки, реформи, панчохи, камаші, штильпи, скарпети і т. п.
ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ й підроблювання старих трикотажів.
Підпошення очок панчіх шовкових і фільдекосових.
Виконує з найліпшого матеріалу дуже старанно й по умірених цінах
Трикогарська робітня В. Лібанської
262 ЛЬВІВ, Баторого 34. (мезанін). 25—30

ПОРУЧАЄМО НОВО ВІДЧИНЕНУ
ФОТОГРАФІЧНУ РОБІТНЮ
„ДОРА“ ЛЬВІВ,
Словацького 2.
302 20—20

ПАРОХІЯЛЬНІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ
I-ша бібл. — 58 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. — 110 книжок за 160 зол. пл. у 4 ратах, при чім перша рата 61 зол., прочі р. по 33 зол. Перша б. б. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дібрані й певні щодо змісту. В переплеті I. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замість готівки приймаємо також векслі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: „Добра Книжка“ — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 32—50

ВЗУТТЯ мужеське, дамське
власного виробу
по дуже низьких цінах поруває 261
першорядна робітня обуви :- 25-27
ІВАНА МАТИКЕВИЧА Львів, Шептицьких ч. 1
напроти св. Юра-

П. Т.
Маю честь поручити свою кравецьку фірму
Станіслав Курц
у Львові, вул. Баторого ч. 12—14, 4 пов.
в котрій проваджу окремих відділ для Всец. Духовенства, виконуючи всякі вбрання для П. Т. Отців і цивільні: **Реверенди** всякого роду, верхні окриття, нагортки, плащі, пелерини, порохівники, бунди і т. п., а також нові футра і перерібки футер.
З високим поважанням
Станіслав Курц
кравець мужеський і спеціаліст для П. Т. Отців
326 13-20
Львів, вул. Баторого 12—14, 4. пов.

Продажа на догідні сплати!!
Машини до шиття
Грамофони, ровери,
Кружлівки молочарські
та їх складові часті, кравецьке приладдя і до ручних робіт. Власна майстерня направ
Александр МАЛИМОН
Львів, ул. Валова, 11 а.